

FIN TA'LIM TIZIMINING GLOBAL O'QITISHDA TUTGAN O'RNI.

Faxriddinov Muhammad Faxriddin o'g'li
O'zbek-fin Pedagogika fani o'qituvchisi
Institut, O'zbekiston

Annotatsiya: *Finlandiya o'quv tizimlari dunyoda o'ziga xos jixatlar bilan ajralib turadi. Uning qulaylik va innovatsion bo'lganligi dunyoda keng tarqalgan maqbul sabablar orasida qabul qilinadi. Finlandiya maktablarining asosiy jixatlarini quyidagi asosiy nuqtalarda ko'rib chiqishimiz mumkin bo'ladi ushbu maqolada.*

Kalit so'zlar: *Finladiya, ta'lim tizimi, global, barqaror ta'lim, amaliyot, ishonch, malaka, kreativlik, zamonaviy texnologiyalar.*

Barqaror ta'lim bu - Finlandiya maktablarining jixatlaridan biri barqaror ta'lim tizimi bo'lishidir. Ta'lim jarayonida o'quvchilarga o'z baho va natijalari orqali ta'lim beriladi. Ular o'z o'zining o'quv yo'nalishlarida o'zining yeteneklarini va qobiliyatlarini rivojlantirishi uchun o'z vaqtini o'rganishga imkon beriladi.

Tadbirlilik va amaliyot deganda Finlandiya maktablarida tadbirlilik va amaliyot jixatlariga katta e'tibor beriladi. O'quvchilar amaliyot yoli bilan ta'lim olishadi, bu esa nazariy tushunchalarni amaliyotga aylantirishga yordam beradi. Bu usul o'quvchilarning muhim ma'lumotlarni amaliyotda ishlatishlari va o'zlashtirishlari uchun ularga tajriba beradi.

Individual o'zlashtirishga asosan Finlandiya ta'lim tizimida har bir o'quvchi o'zining individual talantlari va hujjatlari bo'yicha o'zlashtiriladi. Bu, o'quvchilarni o'zlarining qiziqtirgan sohalarda qat'nashishga, o'zlarining iste'dodlarini rivojlantirishga va o'zgaruvchan va dinamik yondashuvni oshirishga imkon beradi.

Ijodiylik va fikrlashga bo'lgan e'tibor Finlandiya maktablarida juda yuqori ko'rinishda. O'quvchilarga ijodiylik va fikrlashni rivojlantirish uchun muhokama va tahlil qobiliyatlarini oshirishga intiladi. O'quvchilar o'z fikrlarini ifoda qilish, muhokama qilish, maslahat so'rash va o'zlarining o'ylagan yechimlarni topishga o'rgatiladi. Bu, ularning o'zlarini ijodiy, kreativ va analitik fikrlashda rivojlantirishga imkon beradi.

Finlandiya maktablarida demokratik muhit, hamjamiyat a'zolari o'rtasida hurmat va hamkorlik muhofazasi kengayib turadi. O'quvchilarga o'z fikrlarini ifoda qilish, o'z vaqtini boshqarish, o'zlarining o'zlashtirishini boshqarish, qonunlarning adolatli tartibini tushunish va taklif qilish huquqlarini o'rgatiladi. Bu, o'quvchilarga o'zining o'z faoliyatlarini boshqarish va o'zgaruvchanlikni qadrlashga imkon beradi.

O'quvchilarning zamonaviy muhitga intilishi Finlandiya maktablarida o'quvchilarning muhit bilan intilishi va tabiiyot bilan bog'liqlikda o'ziga xos jixatlar mavjud. O'quvchilar o'zlarini tabiiyot bilan bog'liqligini his qilish, atrof muhitni anglash

va qadrlashga imkon beradigan o'quv jarayonlariga qatnashishlari o'rgatiladi. Bu, o'quvchilarning doimo o'rganish va o'zlashtirishlari uchun engga keluvchi muhitda rivojlantirishadi.

Bu jihatlar Finlandiya maktablarining dunyoda tanlanganligini va muvaffaqiyatli bo'lishining asosiy sabablari sifatida ko'riladi. Ushbu jixatlarning amaliyotga asoslangan ta'lim tizimi o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishini, ijodiylik va tajribalarini oshirishini ta'minlaydi.

Asosiy ta'lim munitsipalitetlar tomonidan tashkil etiladi va oilalar uchun bepul. Barcha o'qituvchilar magistr darajasiga egaligini unitmasligimiz lozim. Asosiy ta'limda o'qituvchilar milliy va mahalliy o'quv dasturlari asosida ta'limni rejalashtiradilar. Bu talabalar mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish va ularning ta'lim uchun mas'ul bo'lishi qaratilgan. Talabalarning asosiy ta'limdagi yutuqlari o'qituvchi tomonidan baholanadi va o'qituvchilar tomonidan baholar beriladi. Mamlakat bo'ylab tashkil etiladigan hech qanday imtihonlar yo'q . Boshlang'ich ta'limdan keyin keladigan norasmiy ta'lim alternatalari o'rta maktab va kasb-hunar ta'limi bo'lib hisoblanadi. Ikkinchi darajali ta'lim talabalar uchun bepul va turli xil variantlarni taklif etadi. O'rta maktab ta'limi talabalarga umumiy ta'limni taklif qilsa-da, kasb-hunar ta'limi talabalarni ma'lum kasblarga ixtisoslashishga yo'naltiradi . Finlyandiya ta'lim tizimining muvaffaqiyati sirlaridan biri talabaga yo'naltirilgan yondashuv hisoblanadi. Ta'lim tizimi to'rtta asosiy qismdan iborat: erta ta'lim, maktabgacha ta'lim, asosiy ta'lim va ikkinchi darajali ta'lim. Finlyandiyadagi maktablarning ta'lim tizimi haqida ko'proq ma'lumot beradigan bo'lsam. Ular quyidagicha: Finlyandiyada bolalar maktab yoshiga yetgunga qadar erta ta'limda qatnashish huquqiga egalar. Erta ta'lim bolalar bog'chalarida va oilaviy kunduzgi parvarishlarda beriladi. Bundan tashqari, bolalar ham o'z ota-onalari bilan maydonchalarida erta ta'lim ishtirok etishi mumkin. Erta ta'limning maqsadi bolaning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash, uning farovonligini oshirish va o'rganishda tenglikni ta'minlashdan iboratdir . Erta bolalik ta'limida bolalar ijtimoiy va til ko'nikmalarini, qo'lda ishlash ko'nikmalarini va turli xil ma'lumotlarni o'rganadilar. Shuningdek, ular kelajakda ko'proq ma'lumot olishga yordam beradigan ko'nikmalarga ega bo'ladilar .

Maktabgacha ta'lim haqida: Finlyandiyada bolalar boshlang'ich ta'limni boshlashdan oldin bir yil davomida maktabgacha ta'limga borishlari shart. Maktabgacha ta'lim munitsipalitetlar tomonidan tashkil etiladi va oilalar uchun bepul. Ta'lim yuqori malakali "malakali" o'qituvchilari tomonidan o'qitilishi ta'minlanadi. Maktabgacha ta'lim odatda dushanbadan jumagacha kuniga to'rt soat davomida maktablar ochiq bo'lgan soatlarda amalga oshiriladi . Bu davrda bolalar maktabda foydali bo'ladigan ko'nikmalarni o'rganadilar. Finlyandiyada - Finlyandiya tilida, Shvetsiyada esa - Shvetsiya tillarida majburan o'qitilmaydi, lekin bolalar ona tili fin yoki shved bo'lmasa, u fin yoki shved tillarini o'rganish qo'llab-quvvatlanadi. Asosiy ta'lim haqida so'z yuritsak: Finlyandiyada boshlang'ich ta'lim bola etti yoshga to'lgan

yildan boshlanadi va har bir doimiy yashovchi bola boshlang'ich ta'limga borishi shart . Asosiy ta'lim munitsipalitetlar tomonidan tashkil etiladi va oilalar uchun bepul. Boshlang'ich va o'rta maktablarda haftasiga kamida 20 soat dars bor .

Barcha asosiy ta'lim o'qituvchilari magistr darajasiga ega. O'qituvchilar milliy va mahalliy o'quv dasturlari asosida mustaqil ravishda ta'limni rejalashtirish erkinligiga egadirlar . Kurslardagi talabalarning taraqqiyoti o'qituvchilar tomonidan baholanadi va o'quv natijalari namuna asosida baholanadi .

Ikkinchi darajali ta'lim sistemasi haqida gapiradigan bo'lsam: boshlang'ich ta'limdan keyin keladigan norasmiy ta'lim alternativlari o'rta maktab va kasb-hunar ta'limi hisoblanadi. Ushbu treninglar ikkinchi darajali ta'lim doirasiga kiritilgan va talabalar uchun bepul . Finlyandiyada ta'lim tizimining muvaffaqiyati sirlari orasida talabalarga yo'naltirilgan yondashuv, malakali o'qituvchilar, talabalarning tengligi va mustaqil fikrlashi borligida.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Drobchenko, N. V., & Fakhriddinov, M. F. (2022). USING THE COREL DROW COMPUTER PROGRAM TO DEVELOP STUDENTS'CREATIVE ABILITIES THROUGH DRAWING.

2. Faxriddin o'g'li, F. M. (2023). KOMPYUTER VA UNING GLOBAL TA'LIMDAGI KREATIV O'RNI. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(6), 514-521.

3. Faxriddin o'g'li, F. M. (2023). O'ZBEKISTON VA FINLANDIYA MAKTABLARIDA TASVIRIY SAN'AT VA CHIZMACHILIK FANLARIGA QO'YILADIGAN TALABLARNING BIR-BIRIDAN FARQLANISHI. *Научный Фокус*, 1(7), 46-52.

4. Faxriddin o'g'li, F. M. (2023). CHIZMACHILIK FANI ORQALI TALABALARNING IJODKORLIK QOBILİYATLARINI O'STIRISH. *INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2022*, 2(23), 41-44.

5. Faxriddin o'g'li, F. M. (2023). XALQARO TA'LIM TIZIMIDA TEXNOLOGIYANING O'ZIGA XOSLIGI. *PROSPECTS AND MAIN TRENDS IN MODERN SCIENCE*, 1(6), 56-59.

6. Faxriddin o'g'li, F. M. (2023). DUNYO TA'LIM USLUBLARIDAGI SARA DURDONALAR... *Научный Фокус*, 1(7), 190-193.

7. Fakhriddinov, M. Convenience of working with AutoCAD Software in Drawing and Drawing Geometry. *Fan va ta'lim integratsiyasi jurnali*, 165-170.

8. Faxriddin o'g'li, F. M. (2024). CHIZMACHILIK VA CHIZMA GEOMETRIYA FANLARIDA AUTOCAD DASTURI BILAN ISHLASHNING KREATIV VA ZAMONAVIY QULAYLIKLARI. *SUSTAINABILITY OF EDUCATION, SOCIO-ECONOMIC SCIENCE THEORY*, 2(14), 36-39.

9. Faxriddin o'g'li, F. M. (2024). COMPUTER GRAPHICS IN THE SPHERE OF DRAWING DETAILS: ENHANCING CREATIVITY AND PRECISION. *INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 4(37), 196-199.

10. Faxriddin o'g'li, F. M. (2024). Art and Architecture of Europe. *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ARTS AND DESIGN*, 5(1), 16-18.

11. Kadirov, J. X., & Suvankulov, S. M. (2024). ARCHITECTURAL AND ARTISTIC ORGANIZATION OF FACADES OF MODERN BUILDINGS IN HISTORICAL CITIES OF UZBEKISTAN (AS AN EXAMPLE OF THE CITY OF SAMARKAND). *World Bulletin of Management and Law*, 30, 1-4.

12. Suvankulov, S. M., & Kadirov, J. X. (2023). DESCRIPTION OF SAMARKAND CITY NODES (SOCIAL CENTER). *Academia Repository*, 4(11), 280-283.